

[Transcript] Forklart / Nærmer seg svaret: Hvem sprengte Nord Stream?

På havets bunn, rundt 80 meter under overflaten, litt utenfor den danske øya Vornholm, ligger rørledningene som forskynte Europa med russisk gas.

Overledningene svømmer kanskje typisk Østersø fisk som torsk, sjøret og laks, men også kanskje noen dykkere.

Ingen vet hvem de er, men med seg skal de ha sprengstoff som skal festes på Europas gaslinje. Kraftige eksplosjoner ved gasrørledninger.

Dette er nå ett år siden, da Nord Stream 1 og 2 ble sprengt, men fremtidens gjenstår spørsmålet. Hvem gjorde det? Nå kan etterforskningen begynne å nærme seg en konklusjon.

Du er på forklart fra Aftonbåsen. I dag om hva etterforskningene om en av krigens mest dramatiske hendelser viser.

Det er sagt av enkelt til kildet at det er den viktigste etterforskningen siden andre verdenskrig. For et år siden ble to gasledninger sprengt midt ut i Østersøen mellom Sverige, Danmark og Tyskland.

Det var ledningene som forsynte Europa med gas fra Russland.

Fremdeles er ingen som vet hvem som står bak, men det blir jobbet med flere teorier.

Vi kommer nærmere og nærmere et mulig svar.

Rakel Hagenstrand er Europa korrespondent.

Bare for å friske opp mine litt, så må vi gå litt gjennom hva som skjedde for et år siden.

Midt på natta, mandag 20. september i fjord, ble det registrert en eksplosjon under vatten ut forbi den danske øya Vornholm.

Etter hvert, så kom det flere eksplosjoner.

Det begynte å dukke opp bildet av bobblende sjø, hvor det lakk metangas ut av gasrørledningene, som hadde blitt ødelagt, gjøpt ned på havets bunnen.

Den helt enorme ledningen, som frakte gas fra Russland til Europa, var helt avgjørende for å få syn i Europa med rimelig gas fra Russland.

Og ledningen som ble ødelagt, det var Nord Stream 1 og Dela Nord Stream 2.

Det tok ikke lang tid før det begynte å dukke opp pekefingerer.

USA fikk skylden av Russland.

Det var særlig et klipp som gikk igjen i russisk propaganda som et slags bevis.

Til og med Norge fikk en pekefinger mot seg.

Men likevel, vestens hovetheori var at Russland ødelade sine egne gasledninger.

På dette tidspunktet hadde Russland allerede stengt av mange av gasførende inn til Europa, og det er brudd på masse avtaler.

Så den tyske vassa spigel peker på at det kanskje kan å ønske å slutt på betale milliarder i kompensasjon etter et i stopp av gasleveransene.

Så straks sabotasjen fant sted, så steg prisene på gas i Europa.

Det kan Russland bruke til sin fordel.

Det mange trodde, det var at Putin sin plan var å stenge gaskranene inn til Europa, og dermed legge press på europeerne.

Men nå et år etter er, så etterforskningen snart ferdig.

Og hvis noen aller ksjene er fra den stemme, så kan det få store konsekvenser for natto.

Mils Kavjar har vært en del av hverdagen til norrmenn i over 70 år, men hvor lang tid tar det egentlig å lage?

Fra januar til april leverer over 600 fiskefiskene på landet,

[Transcript] Forklart / Nærmer seg svaret: Hvem sprengte Nord Stream?

og den beste legges på tønner for langtidsmodning i hele 9-11 måned.

Til slutt røykes rongene på ekte bøkeflis.

Så bak Mils Kavjar liker faktisk et helt år med håndtverk.

Mmm, Mils.

Siden eksplosjonene for et år siden har flere land etterforsket hvem som kan stå bak.

Både Sverige, Danmark og Tyskland har gjort separate undersøkelser og etterforskningene pågår fortsatt.

Så langt har de holdt kortene tett til brystet, men det er noen ting vi vet.

De tre landene Sverige, Danmark og Tyskland skrev juli et falles brev til FNs sikreste råd, og der kommer det fram en del om deg, det som deg har funnet ut så langt.

Det er brukt sprengstoff for å utføres sabotasjen.

Ufølg ekspertes kan erfarene dykkere å ha festet sprengstoffet til røyledningene, og så helt ned på 70-80 meter.

Det anter oss at det er en jåt som kan ha blitt brukt til å frakte sprengstoffet ut.

Jåtens rute er ikke fastsatt, og personen som leide jåten brukte falske papir, men det er usikkert om den personen faktisk var om bord i båten.

I tillegg til det vi vet fra etterforskningen så har også flere mediehus gjort egne undersøkelser.

I vår publicerte tyske aviser lekkasjer fra den tyske etterforskningen.

Da kan de melde inn at det er nøye hinse til eksplosjonen der Nord Stream Pipeline letteses i september.

Ved hjelpare karsene har de klart å gjenskabe det de mener er hendelsesforløpet i tiden før og etter eksplosjonene.

Og en sentral del er båten som man mener ble brukt.

Jåten andromedan.

Den tyske avisa Spigel leide faktisk andromedan etter at tyske etterforskene var ferdig med den, og i følge deg så er båten en veldig sliten seglebåt.

Siden på fartet er bulket og oppskrappet etter litt for mange eventyr, og rørende foran på båten lukter rett og slett avføring.

Disselmotogen, den skrangler som en traktor, heller båten knirka og stønna mens den prøver å skifte kurs.

Og eutopilotene er ødelagt.

I følge Spigel legger nesten ingen andre på sjøen merke til denne skranglerkassa.

Det er bare nok et slitt fartøy som så mange andre i øst og sjøen.

Med andre ord. Perfekt om du vil unngå oppmerksomhet.

Jotten skal ha vært leid gjennom et reiseselskap, og ombord skal ha vært 6 personer, 5 men og 1 kvinne.

Og så er det en etal ved historien som peker i en spesifik retning.

Nationaliteten til en av eierne av reiseselskapet.

Så reiseselskapet som de skal ha leid båten fra er polsk, men en av kvinne som står bak det her reiseselskapet er russisk.

Og det viser en granskning fra tyske RTL og NTV.

Da hjerna B er bosatt på Krym og deltok i den ulovlige fabrikkerte folkeavstegninga på Krym i 2014.

Og hårrussisk pass og flyttet til Krym i 2001.

Sporet peker i så fall mot Rusland, siden Krym har vært okupert av Rusland siden 2014.

[Transcript] Forklart / Nærmer seg svaret: Hvem sprengte Nord Stream?

Men i august kom den tyske TV-kanalen ZDF og Spigel med en ny vending i saken som peker i en helt annet retning.

De fant nemlig også ut identiteten til den ene mannen som var ombord på Jotten andromedag. De har fulgt en av de mistenkte fra selbåten over hele verden, fra Moldova til USA, Stockholm til Kiev og Praha.

Og deres konkursjon er at sporet peker mot Ukraina.

En av menne de har funnet skal nå være ved fronten i en Ukrainsk Brigade her ved Spigel.

Og det snakker om en soldat som kaller seg Valeriko, som på sosiale medier kaller seg Kjøl for tykjenerin fra Nipro.

Det skal også være flere dataspok som tyder på saboteurene oppholdt seg i Ukraina både før og etter sabotasjen.

Og tyske etterforskerer av politi skal nå være sikre på at pro-Ukrainens gruppe står bak sabotasjen. Det hevner i alle fall ZDF og Spigel.

Og i tillegg skal etter ettingskilde meina at motive er tydelig.

Altså å ramme Rusland økonomisk og gå fra taputen muligheten til å drive utpresting med gas.

Ok, nå har vi vært gjennom flere teorier og lekasjer om hva som kan ha skjedd.

Men en annen ting som har kommet frem i året som har gått er spørsmålet om dette egentlig kunne være avverget.

I følge The Washington Post fikk CIA detaljeret informasjon om at Ukraina skal ha planlagt å sprengte de to gasrøddledningene før de faktiske eksplosjonene skjedde.

Så advarselen kom fra nederlandske etterretning tre måneder før sprengninga. Det er noe flere europeiske medier hevda.

Og det skal Førtillett CIA advarte Ukrainerne mot og gjennomføre aksjonen.

I følge Anonymer kilde, så hadde team på 6 personer fra den ukrainske spesialstyrkerne planer å sprengte de to gasrøddledningene.

Dæseks skal ha reportert direkte til Valeri Saloshny.

Han er øveskommanderende i Ukrainske forsvarer.

Saloshny skal ha fått ansvar for operasjonen sånn at president Volodomøy Serenski ikke skulle vite om den.

Sabotasjen skulle utføre samtidig som det pågikk i NATO-øvelsen i Østersjøen.

Denne informasjonen delte USA videre med Tyskland.

Men siden ingenting skjedde under NATO-øvelsen, så gikk heller ikke alarmen.

Det hadde i alle fall en anonym till det tilspigel.

I tillegg til dette har det også kommet frem at det har vært oppsevert russiske marinefartøy rundt gasledningene i tiden før,

som har ført til nye teorier om at Rusland står bak.

Men hvor mye kan vi egentlig stole på alle disse forskjellige teoriene?

De ulike teoriene er ofte basert på lekasja og anonyme till det.

Det er veldig vanskelig å ettergå og verifisere høy for andre.

Så den fulle sannheten vil jo vi ikke vite forventuelt de faktiske etterforskningene legger fram sine funn.

En ting som gjør denne etterforskningen ekstra viktig er hva Nord Stream er.

For gasledningene var i utgangspunktet viktige for Tysklands gastillførsel.

I følge NATOs artikkel 5 kan angrep på kritisk infrastruktur også regne som et angrep på alliansen.

[Transcript] Forklart / Nærmer seg svaret: Hvem sprengte Nord Stream?

Artikkel 5 er jo den delen av NATO-trøytaten som sier at et angrep på etterland regner som et angrep på alle.

Det vil kunne bety at hele NATO blir trukket inn i en eventuell klonflikt.

Det er ikke angrep bare med bruk av soldater eller at man går inn i et annet land.

Det kan noe være angrep på kritisk infrastruktur.

Så avhengig av de forskjellige etterforskningene og hva de kommer fram til, så kan utfallet få enorme politiske konsekvenser.

Det er sagt av enkelt til kilde at det er den viktigste etterforskninga siden Andre Verdenskrig.

Hva betyr det for krigen ukeleidene hvis det viser at det var Rusland som stod bak?

Det er en del problemstillinger man må ta stilling til.

Hvis Rusland stod bak, betyr det at Rusland faktisk har gått til krig mot flere NATO-land.

Det er jo kritisk infrastruktur mellom Sverige, Danmark og Tyskland.

Hvis det betyr at Rusland faktisk har gått til krig mot NATO, hvordan skal man svare på det?

Hvis man laverer å svare, betyr det at artikkel 5 egentlig fremstår som helt ubetydelig, og så noe man ikke ser på som viktig.

Hvis det er Rusland som stod bak, så åpner det seg et utrolig vanskelig landskap for NATO.

Og motsatt av hvis Ukraina stod bak, hva skjer det?

Det må jo NATO og en rekke vestelige land som så langt har støttet ved siden av Ukraina i krigen.

Kanskje man må begynne å tenke over om de skal fortsette å støtte Ukraina med våpen, med penger og med andre støtter.

Så er det jo et spørsmål hva hvis plutselig USA eller andre land dialp til med planlegangrepet, betyr det at man bryter å peile NATO, og at 75 år med transatlantisk samarbeid er ødelagt.

Ok, nå har det altså gått ett år siden Nord Stream ble sprengt, og vi har vært gjennom flere spore og teorier, både Rusland, Ukraina, USA og Norge har vært nevnt.

Og jeg føler ikke noe klokere på hvem som faktisk stod bak. Når er det vi kommer til å få vite noe mer offisielt?

Det er flere spørsmål som gjenstår, altså hvem stod faktisk bak, hvem beordrade som sabotasjen, og hva var faktisk motive.

Lederen av den svenske etterforskningen stilte et intervju i Sveriges Radio, og sa at hovedspårene de hele tiden jobba med, har vært at en statlig aktør stod bak.

Jeg skulle vil jeg si at, når det gjelder den frågan, så tycker jeg stara for at den hypotesen har sterks under resanskåning.

Men varfor jeg kan påstå det, kan jeg fornærvare det ikke se noe om, for det er en del av denne utstillingen.

Men han vil ikke si noe om bakgrunn for hvorfor han mener det, men han sier at etterforskningen er inn i en viktig fase, og at han håper de kan være ferdig inn i en åre om.

Og det vil enten bety at etterforskningen har bare avsluttet seg helt, eller at en eller flere personer blir sikta i saken.

Så får vi se om dykkeren som plasserte sprengstoffet i fjordhøst er ukrainiske, russiske, eller helt annastert.

Du har hørt en podcast fra Aftonbosten. Det var Akkel Haugunstrand som tok det gjennom hva vi vet om Nord Streamsbrengningen ett år etter.

Du har hørt lyd fra NRK, The Vitehus, ZTF, NDR og Nyhøtsbyrå AP.

Denne episoden har laget å ha produsert gjennom i Fjordland, og meg, David Vekoni, og resten av

[Transcript] Forklart / Nærmer seg svaret: Hvem sprengete Nord Stream?

forklart er Syne Sjøhol, Olaf Eggersvik og Anders Weberg.

Og spise, drikke, kjøre bil, dra på ferie, bare gå ut døra har blitt mye dyrere, og med desinen som skal fikse problemet.

Hele styringsrenten med 0,25 prosentnetter til 4 prosent.

Er renta.

Men når rentastik så blir jo boliglåne sikkt dyrt, og må det være sånn?

I podcasten Dyrt dykk undersøker vi de store spørsmålene om tida vi lever i, og prøver i de svarene du ikke bare kan dugle deg frem til.

Du finner den hos Aftonbosten eller Podmi.